

Název exkurze	Zahradami za technikou (za secesí) Typ: topografická, přírodopisná, památková, historická, muzejní; 24 zastávek (7 úkolů)
Organizace	Začátek: Metro A „Malostranská“ Náklady: á 50 Kč, Opencard Konec: Tramvaj „Letenské náměstí“ Délka: 3 km, 3 h
Hlavní pojmy	Královská zahrada, Královský letohrádek, Míčovna; Chotkovy sady; Letenské sady a pláň, Hanavský pavilon, Stalinův pomník, Rudolfova štola; mosty přes Vltavu, části Prahy; Bílkova vila, Národní technické muzeum
Přílohy	Mapa trasy, Metodické pokyny, Procvičovací test

č.	přesun	zastávka	výklad
1	---	metro Malostr.	Sraz – nádvoří u stanice metra Malostranská – přivítání, prezence, popis programu – na zastávku tramvaje (přechod!) – č. 22, výstup na 2. zastávce „Pražský hrad“ (5')
2	od tramvaje směr Hrad	před schody jízdního	Jízdárna Pražského hradu ¹⁶⁹⁴ • funkce – 92 m sál sloužil k výcviku jízdy na koních (viz nahoře reliéfy koní a zbraní), později jen sklad ; barokní, arch. Mathey – vL navazuje : úzká galerie , za ní je parkově upravený dvůr s vyhlídkou • dnešní využití – výstavní sňh pro významné výstavy Národní galerie Pražský hrad • Prašný most ¹⁵³⁸ – pův. krytý dřevěný most na kamenných pilířích, spojoval Hrad a zahradu; nahrazen náspem ; nově proražen atraktivním tunelem ²⁰⁰² • Pacassiho brána – na 2. nádvoří ; název dle architekta tereziánské přestavby Hradu – nad ní vP – velká okna reprezentačního Španělského sálu v Severním křídle KRÁLOVSKÁ ZAHRADA Královská zahrada • objekty – vL: Lví dvůr – nejstarší zoo , byli zde tygři, medvědi, slavný lev (R2 dostal darem od turec. sultána); nyní restaurace; vP: Stájový dvůr → vstupní alej – tvarované jírovce , dál vL tis červený a šácholan (magnolie)
3	oblouk vL	před sochami lvů <i>otevřeno IV.-X., denně, 10-18, zdarma</i>	• vznik ¹⁵³⁴ – založil Ferdinand I. Habsburský , rozkvět v renesanci • vzhled – v 19.st. získala ráz anglického parku, v této části je bar , na 2. konci renes • plastiky zde – bar, Braun; na zábradlí lvi korunovaní andílky; hrající si děti • tulipány – zde se objevily poprvé ve stř. Ev., dar tur. sultána; odtud do Holandska • metasekvoje čínská – vP; opadavý tisovcovitý jehličnan ; známa jako zkamenělina, ale 1941 objevena v Číně (=živá fosilie); jediná příbuzná obřích sekvojí v Kalifornii • další dřeviny – pod námi : skupina buků lesních (přes 250 let); cestou čtete tabulky Prezidentský domek ¹⁹³⁷ – střední část je bar oranžerie ; přestavěna na vilu prezidenta Beneše ; užívali až po Husáka (zahradu byla nepřístupná), Havel málo; teď nevyužit • Lumbeho vila – 300 m za Jízdárnou (<i>nevidět</i>); upravena na rezidenci Klausových
4	oblouk vP, středem	před kašnou	Kašna • výzdoba – bar, Bendl ; silák Herkules zabíjí draka; výše: L = císař Leopold , rakouská orlice a česká koruna; rozluštěte: letopočet (MDCLXX = 1670) • průhled – opačná strana ; mezi dvěma vázami , lipová alej , Královský letohrádek
5	vP před Míčovn.	před sochou	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 1 Míčovna v Královské zahradě – vznik, funkce, historie, sgrafitová výzdoba, sousoší před ní
6	vL, dole schůdky, vL před	před zač. skleníku	Nová oranžerie ¹⁹⁹⁹ – oceněný skleník od uznávané Evy Jiříčné (Anglie), styl hi-tech ; půlválec ze sítě nerezových trubek ; žaluzie, vytápění a zavlažování řídí počítač Jelení příkop – dole; pův. rokle potoka Brusnice , přirozená ochrana Hradu; název dle

	skleník		zvěře (chování i medvědi), přístupný ; <i>nahore vL: Bílá věž, vP mohutná Prašná věž</i>
7	podél skleník, vL schůdky, vP, vL	nad rohem terasy	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 2 Královský letohrádek – vznik, funkce, historie, vnější vzhled, znaky renesance, giardinetto, Zpívající fontána
8	kolem fontány, k letohr.	u reliéfu vlčice	Výzdoba • arkádový ochoz – chodba dokola, oblouky nesené toskánskými sloupy • reliéfy – náměty mytologické, lovecké, historické – <i>zcela vL (nevidět): Fer1+Anna</i> – zde milostné náměty – <i>u okapu: Venuše</i> – bohyně lásky, její syn bůžek Amor; <i>dál vP: Danaé</i> – kráska, Zeus se s ní ve vězení spojil v podobě zlatého deště; <i>dál: Léda</i> – podobné, Zeus jako labuť; <i>dál: Európe</i> – Zeus ji unáší v podobě býka – 3. <i>podst.:</i> Kapitolská vlčice – kojí pohozená dvojčata Romula a Rema (zal. Řím)
9	vP schody dolů	teráska, roh vL	Fíkovna – <i>terasa pod námi</i> ; od ren zde pěstovali teplomilné plodiny (fíky, granátová jablka, citrusy); v létě vystavovány, na zimu se prostor zastřešoval a vytápěl Pražský hrad • rekordy – dle Guinnessovy knihy největší hrad na světě – délka 600 m – unikátní sídlo : od počátku (Bořivoj v 9.) zde s přestávkami sídlí hlava státu • části Hradu – pouze z této sev. strany má hradní ráz , jinde spíše palácový – <i>zL: rom Černá věž; níže: got Daliborka; za zdí dál vP: Zlatá ulička, Purkrabství</i> – 2 žluté věže : rom bazilika sv. Jiří ; <i>dál vP: got závěr katedrály sv. Víta</i>
10	branka pod letohr., vP, před pomník	před pomník	CHOTKOVY SADY Vznik – založil ¹⁸⁴¹ nejvyšší purkrabí hrabě Chotek (velmi se zasloužil o rozvoj Prahy) – 1. veřejné městské sady v Praze; mají vzhled anglického parku s jezírkem Zeyerův pomník ¹⁹¹³ – spisovatel a dramatik (<i>na 2. straně deska s názvy děl</i>); <i>Maudr</i> • popis – v umělé jeskyni mramorové postavy jeho děl: sestry Kazi-Teta-Libuše; milenci Radúz a Mahulena , uprchlá řeholnice Paskalina ; <i>nahore: bronz. medailon</i>
11	kolem jezírka, vP	vyhlídk. u laviček	Richterova vila ¹⁸³² – <i>pod námi vP</i> ; klas , postavil zemský rada Richter; nyní restaurace • Svatováclavská vinice – <i>svah za vilou</i> ; starobylá, dle legendy obdělával sv. Václav , vyráběl mešní víno; vinice zpřístupněna ²⁰⁰⁸ – <i>těž atraktivní příchod k Hradu</i> Vyhlídky na centrum • Klárov – <i>pod námi vL</i> , část MS nazvaná podle: – <i>vL od tram: Klárův ústav</i> ¹⁸⁴⁴ pro slepce – empírový s věžičkou, založil dr. Klár – <i>vP od tram: zdařilá stanice Malostranská, dál vP Valdštejská jízďárna, zahrada</i> • Malá Strana – <i>vP</i> ; středov. město v kotlině mezi Petřínem a Hradem; bar kostely : – <i>nejvíce vP: sv. Mikuláš</i> – kopule a zvonice, vrcholné dílo od Dienzenhoferů – <i>dál vL: sv. Tomáš; dál: PM Vítězná</i> – se slavnou poutní soškou Pražské jezulátka • Staré Město – <i>L konec Karlova mostu</i> : cenná got SM mostecká věž ; <i>na její úrovni</i> : – <i>vL zel. kopule: bar kostel sv. Františka</i> u kláštera křížovníků; <i>dál vL žluté věže: Klementinum</i> – býv. jezuitská kolej; <i>špičatá věž: kostel sv. Jiljí</i> – <i>vP: ren Šitkovská vodárenská věž; dál vP zlatené: novoren Národní divadlo</i> • Vyšehrad – <i>dál vP; sídlo</i> našeho 1. krále Vratislava; 2- <i>věží: kostel sv. Petra a Pavla</i>
12	vL na konec, přes lávku	2. strana lávky směr dolů	Lávka ¹⁹⁹⁸ – spojuje Chotkovy a Letenské sady; z Havlovy iniciativy, <i>arch. Šípek</i> Chotkova silnice ¹⁸³¹ • vznik – pův. jen stezky , později proražena strmá úvozová cesta (dnes chodník vL „Myší díra“); nynější serpentinu nechal vybudovat hrabě Chotek • Letenský profil – <i>ve svahu vL</i> ; rezervace, naleziště zkamenělin – tzv. stratotyp <i>PŘEJDEME k protějšímu zábradlí lávky, další výklad směr nahoru:</i> Špejchar – <i>zcela vzadu</i> ; křížovatka s frekvent. ulicí Milady Horákové; název dle někdejší sýpky , dříve i slavná hospoda ; <i>dál vP: bývaly dřevěné VŠ koleje Kolonka</i> Bílková vila ¹⁹¹¹ • vznik – hodnotná secesní rezidence a ateliér; projektoval si ji včetně vybavení František Bílek (malíř a grafik, secesní symbolista); dnes jeho muzeum • popis – rezné zdivo, sloupy znázorňují snopy klasů; <i>před ní: sousoší Komenského</i>
Var. II	vL a přes křížov.	<i>otevřeno út-ne, 8-18, 60 Kč</i>	Varianta II: BÍLKOVA VILA Organizace – <i>přes lávku, za ní chodník vL, přes 3 přechody na protější stanu k vile</i> – <i>s předstihem nutno objednat prohlídku s lektorským výkladem; tel. 233 323 631</i> – <i>prohlídka trvá dle domluvy od 1 h; po skončení zpět k lávce a pokračování na č. 14</i>

13	rovně pod lávku	vP před směr. v.	<p>LETENSKÉ SADY Letná – kopec nad Vltavou, název = Letná pole, prosluněné místo – <u>jižní část</u> – vinice v 19.st. upraveny na park¹⁸⁶⁰; uprostřed zůstala volná pláň; – <u>severní část</u> – část zastavěna obytnou čtvrtí – spadá pod Bubeneč a Holešovice</p> <p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 3 Kramářova vila – vznik, funkce, historie, Karel Kramář, popis, vnitřní výzdoba; bašty v sousedství; nerealizovaný projekt Národní knihovny, Jan Kaplický</p>
14	vP kolem Kramář. vily	pod pavilon u tabulky	<p>Hanavský pavilon • <u>vznik</u> – zřídil kníže Vilém z Hanavy k prezentaci svých velkých železáren v Komárově, na slavné Všeobecné výstavě 1891 v Holešovicích • <u>další využití</u> – kníže jej pak věnoval Praze, pavilon byl rozebrán a sestaven zde; sloužil jako přístřešek, později rekonstruován na vyhlídkovou restauraci • <u>vzhled</u> – arch. Hieser, 1. pražská konstrukce z litého železa, s centrálním sloupem, doplněna zdívkou, sklem; novobaroční železné ozdoby – okna, zábradlí, arkýř, znak</p>
15	před pavilon	na vyhlídku	<p>Strakova akademie¹⁸⁹⁵ – <i>kopule vP dole</i> • <u>vznik</u>: zřídil hrabě Straka z Nedabylic jako internát a gymnázium pro šlechtické sirotky; novobar; nyní předsednictvo vlády • <u>Smíchov</u> – v <i>průhled za kopulí, za MS</i>; původně samostatné průmyslové město – <i>hnědé 2-věže vL od kopule</i>: novorenesanční kostel sv. Václava, v centru Smíchova</p> <p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 4 Vyhlídka na mosty přes Vltavu – vznik, vzhled a slohové zařazení mostů viditelných od Hanavského pavilonu, tj. od Palackého mostu po Negrelliho viadukt; vymezení hranice Starého a Nového Města</p>
16	dál vL směr stožár	nejvyšší bod terasy	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 5 Letenská pláň – historická funkce, události v letech 1968 a 1989, slavná vystoupení, nerealizované projekty; Stalinův pomník – vznik, vzhled, Stalin, zánik, metronom</p> <p>Tunel Blanka • <u>funkce</u> – část Městského okruhu, navazuje na Strahovský tunel, pod Letnou a Stromovkou do Troje; 2,2 km = bude nejdelší v ČR, nejdelší městský v Ev. • <u>Letná</u> – <i>staveniště u Sparty</i>, vzniká mimoúrovňová křížovka napojující Blanku</p>
17	popojít k okraji terasy	vL od metronomu	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 6 Vyhlídka z Letenské pláně (od metronomu) – historické centrum: Pařížská třída, (hotel Intercontinental, Právnická fakulta), židovské ghetto, Staré Město (SM radnice, hlavní kostely, Prašná brána); historická předměstí: Královské Vinohrady (kostel sv. Ludmily, vodárna), Žižkov (kostel sv. Antonína, vysílač, památník na Vítkově)</p>
18	stejný směr, rozc. vP	u plastiky	<p>Ztracený pěšec²⁰⁰⁸ • <u>vznik</u> – sochař Stanislav Hanzík vytvořil z bronzy Šachovou hru, jejíž figury vedou dialogy o životě a smrti; některé pak zvětšil na zahradní plastiky • <u>popis</u> – z prachatického dioritu s křemennou žílou; plastika má symbolizovat „počátek uzavřený v tvaru vejce, ale i křehkou hranici mezi vítězstvím a prohrou“</p>
19	stejný směr nad svahem	kousek před aktem	<p>Sedící dívka¹⁹⁵⁷ – <u>akt</u> na krychlovém podstavci, z pískovce, autor Jan Kodet Rudolfova štola¹⁵⁹³ – <i>vede pod námi v hloubce 49 m</i> • <u>funkce</u> – zřídil R2 k napájení rybníků ve Stromovce; začíná u domku na nábřeží; na 1,1 km má spád jen 1,1 m • <u>vznik</u> – kutnohor. havíři budovali 10 let, z 5 šachet razili na obě strany (4 setkání) • <u>Nad Štolou</u> – <i>ulice naproti</i>; gymnázium¹⁹⁶³, <i>vzadu</i> funk. ministerstvo vnitřní¹⁹³⁹</p>
20	dál při hraně	plácek u stezky dolů	<p>Vyhlídka • <u>SM a NM</u> – Anežský klášter – <i>opač. břeh vP</i>; naše 1.got památka, dnes NG – <i>nad klášterem</i> – žluté věže vL: kostel sv. Jakuba; <i>tmavé věže vP</i>: Týnský chrám – <i>vedle Týna</i> – věž vP: SM radnice (=SM nám.); věž vL: NM radnice (=Karlovo n.) – <i>vL kláštera</i>: ministerstvo obchodu; <i>za kopulí</i>: novorenesanční Nár. muzeum (=Václavák) • <u>Pankráčká terasa</u> – <i>horizont za Muzeem</i>; <i>posuďte vliv na panorama</i>; <i>popis zL</i>: – <i>vL</i>: City Empiria¹⁹⁷⁷ – 2. nejv. budova v ČR (104 m); <i>dál nižší</i>: Hotel Panorama</p>

			<p>– 3.zL: City Tower¹⁹⁹³ – nejvyšší budova ČR (109 m), pův. rozhlas, administrativní</p> <p>– 4.zL: hotel Corinthia (u Kongres. centra); <i>dál vP černé: dispečink DP</i> – rušivé!</p> <p>– <i>menší dál vP: ČT na Kavčích horách</i>; nyní probíhá výstavba dalších objektů</p>
21	popojít na opač. stranu	před restaur.	<p>Letenský zámeček¹⁸⁶³ – výletní restaurace ve stylu italské norovorenesance</p> <ul style="list-style-type: none"> • Belvedere¹⁷¹⁵ – <i>v místě rest. zahrádky</i>; bar letohrádek, existoval jen ¼ stol., vyhozen do povětří fr. vojsky; název nesprávně přešel na Král. letohrádek – <i>viz dříve</i> • Restaurant EXPO – 300 m <i>dál (nevidět)</i> – <i>krátce výklad viz poslední zastávka</i> <p>Technická prvenství – v souvislosti s Všeobecnou výstavou¹⁸⁹¹ zde vznikly:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1. elektrická dráha – Křižíkova tramvaj vedla odtud ¾ km do Stromovky • 1. pozemní lanovka – stoupala sem 38 m od nábřeží (stanice koňky); délka 109 m, pohon vodní převahou (do horního vozu 5 m³ vody), pak elektr.; v provozu 25 let • 1. eskalátor¹⁹²⁶ – kryté pohyblivé dřevěné schody na místě zrušené lanovky; 10 let
22	dál směr muzeum	křižov. vedle kolotoč	<p>Letenský tunel¹⁹⁵³ – <i>pod námi</i>; od Štefánkova mostu stoupá za NZM; 423 m, 2 oblouky</p> <ul style="list-style-type: none"> • větrací věže – <i>vedle nás</i>; dodatečně zřízeno strojové větrání; vyzdobeny mozaikou <p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 7</p> <p>Sportovní tradice na Letenské pláni – <i>Všesokolské slety, stadiony a historie Slavie a Sparty, derby; historický kolotoč</i></p>
23	přes silnici	před muzeem	<p>Národní technické muzeum • historie – sbírky vznikaly od 18. st., muzeum zal. 1908; řízeno spolkem, jehož členy byly i podniky a banky; po válce zestátněno</p> <ul style="list-style-type: none"> – za 2.svv byla nedokončená budova zabrána úřady, zcela vrácena až nedávno – nyní probíhá rozsáhlá rekonstrukce, hlavní část byla po 4 letech znovu otevřena • budova – monumentální, v duchu pozdního funkcionalismu, <i>arch. Babuška</i>; železobetonová konstrukce, vstup a svislé pilíře obloženy žulou, keramický obklad – Národní zemědělské muzeum – <i>vedle vL</i>; budova se stejným průčelím • expozice – Doprava – nejznámější sbírka v hlavní hale; – další: Architektura, Astronomie, Tiskařství, Fotografie; <i>v přípravě: dům</i>
Var. I	do NTM	<i>otevřeno út-ne, 8-18, 50 Kč</i>	<p>Varianta I: NÁRODNÍ TECHNICKÉ MUZEUM</p> <p>NTM – <i>samostatná prohlídka, doporučeno trvání 1-2 h; tel. 220 399 111</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>po skončení prohlídky sraz ve vstupní hale dle pokynů pedagogického dohledu</i> <p>Ukončení – <i>zleva obejdeme NTM a Oveňeckou dojdeme na <u>Letenské náměstí</u> (500 m)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>ukončení exkurze na zastávce <u>tramvaje „Letenské náměstí“</u> (č. 1, 5, 12, 25, 26)</i>
Var. II	podél hrany svahu	před Expo	<p>TRASA: <i>při variantě II nejdem do NTM, ale vrátíme se k chodníku, po němž jsme přišli</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>pokračujeme asi 300 m ve stejném směru při hraně svahu nad Vltavou; výhledy</i> <p>Restaurant EXPO – oblíbená restaurace Praha na Světové výstavě v Bruselu r. 1958</p> <ul style="list-style-type: none"> – českosl. expozice zde slavila fenomenální úspěch, získala hlavní cenu a 13 dalších – zde uplatněný design se pak rozvíjel až do 70. let jako tzv. bruselský styl – restaurace byla přemístěna a fungovala zde, po privatizaci v 90. letech chátrala – zachráněna, ovšem bohužel přestavěna pro administrativní účely – problematické – sídlí zde pražská pobočka jedné celosvětové komunikační (reklamní) agentury <p>Ukončení – <i>kousek za Expo je vP serpentinový chodník se schody, tím sestoupíme dolů</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>ukončení exkurze na zastávce tramvaje „Nábřeží kpt. Jaroše“ (č. 5, 17, 24, 26)</i> – <i>rozloučit se, poděkovat za pozornost, sepsat zprávu</i>
Konec			